

NAVAZUJÍCÍ MAGISTERSKÉ STUDIUM

Studijní program	Předškolní pedagogika
Forma studia	prezenční i kombinovaná
Rok	2023/2024

Tematické okruhy a doporučená literatura ke státní zkoušce:

- 1. Předškolní pedagogika.**
- 2. Psychologické a sociologické předpoklady práce s dítětem předškolního věku.**
- 3. Řízení předškolních zařízení a jejich organizace práce.**
- 4. Obhajoba portfolia praxe z vybraného zařízení pro předškolní vzdělávání.**

Každý student u SZZ předloží studentské portfolio, případně podkladové dokumenty k diplomové práci (dotazníky, záznamy rozhovorů apod. – podle typu výzkumu).

Okruhy k SZZ - Předškolní pedagogika

1. Postavení předškolní pedagogiky v systému pedagogických věd.
2. Předškolní pedagogika a její historická geneze. Vize rozvoje předškolní pedagogiky jako vědní disciplíny.
3. Významní představitelé předškolní pedagogiky – analýza jejich přínosu pro předškolní pedagogiku.
4. J. Piaget a jeho význam pro teoretické vymezení předškolní pedagogiky.
5. L. S. Vygotskij a jeho význam pro teoretické vymezení předškolní pedagogiky.
6. Teorie J. Brunera a A. Bandury a jejich vliv na formování teoretických východisek předškolní pedagogiky.
7. Personalistické koncepty výchovy a vzdělávání, jejich analýza a významní představitelé.
8. Koncepty výchovy a vzdělávání založené na behavioristickém přístupu, jejich analýza a významní představitelé.
9. Konstruktivistické teorie, jejich analýza a významní představitelé.
10. Výchova, vzdělávání, edukace – teoretická analýza pojmů.
11. Učitel mateřské školy. Sebepojetí, autonomie, profesní identita a profesní rozvoj.
12. Dítě jako spolutvůrce svého vývoje – jazyk a pojmový svět dítěte, dětská pojetí, interpretace světa.
13. Epistemologická východiska vyučování – epistemologické přístupy – empirismus, racionalismus, konstruktivismus a jejich místo v předškolním vzdělávání.
14. Vstup dítěte do základní školy, školní připravenost, osvojování role školáka. Diagnostikování školní připravenosti v mateřské škole.
15. Alternativní přístupy a koncepty v předškolním vzdělávání.
16. Vztah preprimárního a primárního vzdělávání - analýza.
17. Obsah předškolního vzdělávání – teoretické a koncepční pojetí, analýza obsahu.
18. Činitele výuky (dítě – učitel – obsah vzdělávání – podmínky).
19. Evaluace a autoevaluace, jejich charakteristika v podmínkách předškolních institucí.
20. Pedagogická komunikace a interakce ve výuce.
21. Základní legislativní a kurikulární dokumenty v předškolním vzdělávání.
22. Projektování výuky v mateřské škole.
23. Mateřská škola a rodina, učitelé a rodiče – teoretická analýza jejich vztahů.
24. Mateřská škola jako pedagogická a sociální instituce – historické pozadí a funkce mateřské školy.

25. Kulturní gramotnost v kontextu obsahu předškolního vzdělávání.
26. Pedagogická diagnostika orientovaná na dítě v mateřské škole.
27. Pedagogický výzkum a jeho analýza ve vztahu k předškolnímu vzdělávání.
28. Výzvy, trendy a problémy současného předškolního vzdělávání v ČR.
29. Stav ve výzkumu učitelských sborů mateřských škol v ČR a zahraničí.
30. Badatelské strategie vzdělávání v podmínkách mateřských škol.

Doporučená literatura

- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2022). *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let (2. díl)*. Edika.
- Corsaro, W. (2005). *The Sociology of Childhood*. Thousand Oaks, Pine Forge Press.
- Gavora, P., Mareš, J., Svatoš, T., & Wiegerová, A. (2020). *Self efficacy v edukačních souvislostech II*. Nakladatelství UTB.
- Greger, D. et al. (2015). *Spravedlivý start?* UK.
- Hašková, H., Saxonberg, S. (eds.), & Mudrák, J. (2012). *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Slon.
- Helus, Z. (2004). *Dítě v osobnostním pojetí*. Portál.
- Liessmann, K. P. (2010). *Teorie nevzdělanosti*. Academia.
- Lukášová, H. (2013). *Cesty k pedagogice obratu*. PdF OU.
- Lukášová, H., Svatoš, T., & Majerčíková, J. (2014). *Studentské portfolio jako výzkumný prostředek poznání cesty k učitelství. Příspěvek k autoregulaci profesního učení a sebezrovoje*. UTB ve Zlíně.
- Majerčíková, J., Kasáčová, B., & Kočvarová, I. (2015). *Předškolní edukace a dítě. Výzvy pro pedagogickou teorii a výzkum*. UTB ve Zlíně.
- Majerčíková, J., Wiegerová, A., Gavora, P., & Navrátilová, H. (2020). *Vzdělávání založené na bádání dětí v podmínkách mateřských škol*. Nakladatelství UTB.
- Mooney, C. G. (2013). *Theories of childhood: an introduction to Dewey, Montessori, Erikson, Piaget, and Vygotsky (2nd ed.)*. Redleaf Press.
- Navrátilová, H., Urbánek, P., Pacholík, V. & Picková, H. (2020). *Pohled zevnitř na učitelské sbory mateřských a základních škol*. Nakladatelství UTB.
- Nosál, I. (ed.). (2004). *Obrazy dětství v dnešní společnosti. Studie ze sociologie dětství*. Barrister & Principal.
- Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Grada.
- Opravilová, E., & Uhlířová, J. (2019). *Příběhy české mateřské školy: vývoj a proměny předškolní výchovy*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&db=nlabk&AN=2099642&authtype=ip,shib&custid=s3936755>

- Palouš, R. (2009). *Paradoxy výchovy*. Karolinum.
- Pelikán, J. (2011). *Hledání těžiště výchovy*. Karolinum.
- Petrová, Z. (2008). *Vygotského škola v pedagogice*. TU v Trnave.
- Pišová, M. (ed.) (2007). *Portfolio v profesní přípravě učitele*. Univerzita Pardubice.
- Prout, A. (2005). *The Future of Childhood. Towards the Interdisciplinary Study of Children*. Routledge Falmer.
- Průcha, J. a kol. (2016). *Předškolní dítě a svět vzdělávání. Přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Wolters Kluwer ČR.
- Spilková, V., & Hejlová, H. (eds.) (2010). *Příprava učitelů pro primární a preprimární vzdělávání v Česku a na Slovensku – Vývoj po roce 1989*. Pdf UK.
- Syslová, Z., Borkovcová, I., & Průcha, J. (2014). *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Wolters Kluwer ČR.
- Syslová, Z. (2017). *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. MU.
- Syslová, Z., Kratochvílová, J., & Fikarová, T. (2018). *Pedagogická diagnostika v MŠ: práce s portfoliem dítěte*. Portál.
- Šulová, L. (2003). *Předškolní dítě a jeho svět*. UK.
- Vítková, M. (2004). *Integrativní speciální pedagogika*. Paido.
- Vygotskij, L. S. (2004). *Psychologie myšlení a řeči*. Portál.
- Wiegerová, A. et al. (2015). *Profesionalizace učitele mateřské školy z pohledu reformy kurikula*. UTB ve Zlíně.

Psychologické a sociologické předpoklady práce s dítětem předškolního věku

1. Učení – definice a analýza pojmu.
2. Typy učení, styly učení.
3. Obsahová stránka učení a vyučování.
4. Motivace v pedagogických situacích.
5. Motivace v podmínkách mateřské školy.
6. Socializace, analýza pojmu. Proces socializace a jeho etapy.
7. Dětství jako významná etapa socializace. Kulturní aspekty socializace.
8. Kultura a etnická heterogenost - analýza současné situace v mateřských školách.
9. Multikulturalita v předškolním vzdělávání.
10. Sociální klima mateřské školy, klima školní třídy v mateřské škole.
11. Profesní cyklus učitele mateřské školy. Učitel jako aktér edukace v mateřské škole.
12. Učitel mateřské školy a dítě předškolního věku ve vzájemných interakcích.
13. Představitel dítěte – druhy představ, jejich uplatnění ve výchovně-vzdělávacím procese.
14. Emocionalita a motivace. Specifika citového prožívání dětí předškolního věku.
15. Osobnost dítěte mladšího školního věku - aplikace vývojových specifíků v jeho edukaci.
16. Seberegulace a morální vývoj jednotlivce. Stadia morálního vývoje podle Kohlberga a Piageta.
17. Vývoj identity a sebehodnocení dítěte v předškolním věku.
18. Hra a její psychologické aspekty, znaky herního konání dětí, teorie a druhy her.
19. Sociální učení a jeho formy s akcentem na předškolní věk.
20. Aspekty procesu socializace, formování sociálních vztahů dítěte, sociální skupina a etapy jejího formování, postavení jedince v malé sociální skupině (status, role, pozice).
21. Sociální vliv ve skupinách (sociální facilitace a zahálka, konformita, poslušnost, skupinová polarizace a myšlení, soutěživost, kooperace, vůdcovství)
22. Sociální chování (sociální norma, konflikt, frustrace, prosociální chování, agresivní a pasivní chování, zátěž a stres).
23. Komunikační proces a jeho složky. Formy komunikace. Bariéry komunikace.

24. Etapy vývoje dětské řeči. Bilingvismus a bilingvní výchova. Sociální komunikace jako nevyhnutelná složka interakce a pedagogické komunikace v mateřské škole.
25. Vývoj osobnosti s ohledem na specifika předškolního věku.
26. Psychologie rodiny. Vývojový cyklus rodiny. Vztahy a procesy v rodině s dítětem předškolního věku.
27. Školní zralost. Složky školní zralosti, kritéria a skrínig školní zralosti.
28. Psychologické aspekty školní integrované přípravy.

Doporučená literatura

- Backer-Braun, K. (2014). *Rozvoj inteligence u dětí od 3 do 6 let*. Grada.
- Fontana, D. (2003). *Psychologie ve školní praxi*. Portál.
- Geldard, K., & Geldard, D. (2008). *Dětská psychoterapie a poradenství*. Portál.
- Kindel-Beilfuss, C. (2010). *Umění ptát se*. Portál.
- Masaryk, R. (2010). *Medzi človekom a ľuďmi. Kapitoly zo sociálnej psychológie*. Iris.
- Mareš, J. (2013). *Pedagogická psychologie*. Portál.
- Mertin, V., & Gillernová, I. (2010). *Psychologie pro učitelky MŠ*. Portál.
- Navrátilová, H., Urbánek, P., Pacholík, V. & Picková, H. (2020). *Pohled zevnitř na učitelské sbory mateřských a základních škol*. Nakladatelství UTB.
- Piaget, J., & Inhelder, B. (2010). *Psychologie dítěte*. Portál.
- Plháková, A. (2007). *Učebnice obecné psychologie*. Academia.
- Průcha, J. (2010). *Interkulturní komunikace*. Grada.
- Průcha, J. (2011). *Dětská řeč a komunikace: poznatky vývojové psycholingvistiky*. Grada.
- Říčan, P. (2004). *Cesta životem*. Portál.
- Šramová, B. (2007). *Osobnost v procese ontogenézy*. Melius.
- Sobotková, I. (2007). *Psychologie rodiny*. Portál.
- Šulová, L. (2004). *Raný psychický vývoj dítěte*. Karolinum.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Portál.
- Vacek, P. (2013). *Psychologie morálky a výchova charakteru žáků*. Portál.
- Vágnerová, M., & Lisá, L. (2021). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání (Vydání třetí, přepracované a doplněné)*. Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
- Výrost, J., & Slaměník, I. (2008). *Sociální psychologie*. Grada.
- Vymětal, J. (2002). *Úzkost a strach u dětí*. Portál.

Řízení předškolních zařízení a jejich organizace práce

1. Základní pojmy obecného a školského managementu.
2. Struktura škol a školství.
3. Specifika a charakteristiky řízení mateřských škol.
4. Hlavní charakteristiky školského systému, školy jako instituce a organizace.
5. Základní školská legislativa.
6. Vedení, řízení škol a školství – teoretická analýza pojmů.
7. Správa škol a školství – teoretická analýza pojmů.
8. Vize, mise a cíl – aplikace na školy a školství.
9. Kultura školy s akcentem na podmínky mateřské školy.
10. Hlavní řídicí procesy a jejich aplikace na školy a školství.
11. Organizování a plánování v podmínkách mateřské školy.
12. Vedení a motivování lidí v podmínkách mateřské školy.
13. Koordinování a rozhodování v podmínkách mateřské školy.
14. Hodnocení a kontrola v podmínkách mateřské školy.
15. Koncepce řízení a rozvoje školy.
16. Ekonomika a finanční management v praxi MŠ.
17. Základní dokumenty řízení škol a školství – úroveň mezinárodní, národní, regionální a místní.
18. Leadership ve školství a ve školách.
19. Vývojové tendence v řízení škol a školství.

Doporučená literatura

- Bush, T., Bell, L., & Middlewood, D. (Eds.). (2019). *Principles of educational leadership and management (Third edition)*. SAGE.
- English, F. W. (Ed.). (2011). *The Sage handbook of educational leadership: advances in theory, research, and practice (Second edition)*. SAGE.
- Hloušková, L. (2008). *Proměna kultury školy v pedagogických diskurzích*. Masarykova univerzita.
- Chvál, M. (2018). *Na naší škole nám záleží: jak sledovat a hodnotit kvalitu školy*. Portál.
- Kuchař, F., Schneider, P., Trojan, V., Urban, J., & Zeman, P. (2014). *Školská politika, finance a leadership v ředitelské praxi*. Raabe.

- Pemová, T., & Ptáček, R. (2013). *Soukromá a firemní školka od A do Z: jak založit a provozovat soukromé nebo firemní zařízení předškolní výchovy*. Grada.
- Pilařová, I. (2016). *Leadership & Management development. Role, úlohy a kompetence managerů a lídrů*. Grada.
- Plamínek, J. (2018). *Vedení lidí, týmů a firem*. Grada.
- Pol, M. (2007). *Škola v proměnách*. Masarykova univerzita.
- Rodd, J. (2013). *Leadership in early childhood: the pathway to professionalism (4th edition)*. Open University Press.
- Syslová, Z. (2015). *Jak úspěšně řídit mateřskou školu*. Wolters Kluwer.
- Šikýř, M., Borovec, D., & Trojanová, I. (2012). *Personalistika v řízení školy*. Wolters Kluwer.
- Trojan, V. (2016). *Přístupy k efektivitě z pohledu managementu vzdělávání*. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.
- Trojanová, I., Trojan, V., & Kitzberger, J. (2012). *Kompetence řídicích pracovníků ve školství*. Wolters Kluwer.
- Voda, J. (2023). *Jaký leader chcete být?: pro co se rozhodnout a jak se to naučit*. Wolters Kluwer.